

LUNDS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR PSYKOLOGI

Effekter av vilken publik vi har i åtanke när vi bedömer ingruppen

Elin Nilsson

Magisteruppsats vt 2010

Handledare: Fredrik Björklund

Martin Bäckström

Examinator: Hans Bengtsson

Abstract

The present study examines the hypothesis that psychological presence of members from the in-group primes loyalty which leads to more positive expressed judgments of the in-group. And the psychological presence of members from the out-group primes equality which leads to less positive expressed judgments of the in-group. The participants were 90 women aged 18-30. They were instructed to make judgments of the in-group *young women* after having been informed that they will discuss their judgments with either other women or men. The study included a control group. Results showed that the manipulation did not result in more positive/less positive judgments of *young women*. However the group with the in-group manipulation did identify more words connected to loyalty than the control group did in the task which measured norm activation (*Word-fragment completion task*). This could be interpreted as if this group was influenced by loyalty towards the in-group. The results are discussed in relation to in-group favoritism, norm activation and social identity.

Keywords: In-group favoritism, norm activation, social identity.

Abstrakt

I föreliggande studie testas hypotesen att den psykologiska närvaron av ingrupsmedlemmar aktiverar en lojalitetsnorm som leder individen till att uttrycka mer positiva bedömningar av ingruppen. Samt att den psykologiska närvaron av utgrupsmedlemmar aktiverar en norm om rättvisa som leder individen till att uttrycka mindre positiva bedömningar av ingruppen. 90 kvinnor mellan 18-30 deltog i studien. Deltagarna fick bedöma den egna gruppen *unga kvinnor* efter att ha fått aktiverat en förväntan om att de skulle diskutera sin bedömning med antingen andra kvinnor eller män. Studien inkluderade även en kontrollgrupp. Resultatet visade ingen skillnad mellan gruppernas bedömningar av *unga kvinnor*. Däremot identifierade gruppen med ingrupsbetingelse fler ord kopplade till lojalitet i momentet för kontroll av normaktivering (*Word-fragment completion task*) jämfört med kontrollgruppen. Detta kan tolkas som denna grupp var under inflytande av lojalitetsnormen. Resultaten diskuteras utifrån ingrupsfavoritism, normaktivering och social identitet.

Nyckelord: ingrupsfavoritism, normaktivering, social identitet.

Författaren riktar ett stort tack till handledarna Fredrik Björklund och Martin Bäckström för deras fantastiska engagemang under processen, Erik Gustavsson för välbehövligt stöd samt till alla vänliga kvinnor som ställde upp i studien.

Innehåll

Innehåll.....	4
Effekter av vilken publik vi har i åtanke när vi bedömer ingruppen	5
<i>Normativt beteende</i>	6
<i>Social identitet</i>	8
<i>Accountability</i>	11
Frågeställning och hypotes.....	13
Metod.....	14
<i>Deltagare</i>	14
<i>Material</i>	15
<i>Pilotstudie</i>	16
<i>Design och procedur</i>	17
Resultat.....	19
<i>Statistisk bearbetning</i>	19
<i>Resultat</i>	20
Diskussion	22
<i>Ingrupsfavoritism</i>	22
<i>Normaktivering</i>	24
<i>Social identitet</i>	25
<i>Avslutande reflektioner</i>	27
Referenslista	29
Appendix A	32
Appendix B	34
Appendix C	35

Effekter av vilken publik vi har i åtanke när vi bedömer ingruppen

Vanligtvis tenderar människor att favorisera sig själva och sin egen grupp över andra (Tajfel & Turner, 1986) men ibland verkar det finnas anledning att agera mer egalitärt. Det finns belägg för att anta att vissa situationer aktiverar andra normativa handlingsmönster. Exempelvis när vi står till svars för våra attityder inför andra människor tenderar vi att favorisera vår egen grupp i mindre utsträckning än om vi vore anonyma. Studier av Zogmeister, Arcuri, Castelli och Smith (2008) visar att närvaron av individer från andra grupper aktiverar en tanke om rättvisa, vilket således påverkar oss till att skatta vår egen grupp rättvist (istället för överdrivet positiva skattningar) i förhållande till en annan grupp. När vi istället är i närvaron av andra medlemmar från den egna gruppen favoriserar vi denna gentemot andra grupper på grund av lojalitet. Smith, Terry och Hogg (2007) menar dock att det finns olika mönster för när favorisering av den egna gruppen förekommer. Vet vi exempelvis att våra svar är anonyma trots att vi själva är synliga för andra människor kan vi fortfarande favorisera vår egen grupp över en annan. Ytterligare en faktor som ofta påverkar hur vi skattar vår egen grupp är hur viktig gruppen är för vår sociala identitet. En studie av Smith et al. (2007) visar att om vi identifierar oss svagt med gruppen favoriserar vi denna endast när vi står till svars inför andra medlemmar av denna, men inte när våra svar är anonyma eller om vi skall redogöra våra åsikter inför representanter för andra grupper. Individer som identifierar sig starkt med sin grupp favoriserar alltid denna vid närvaron av andra medlemmar från gruppen, men reducerar sin favorisering när de redogör för denna inför representanter från andra grupper (Smith et al., 2007). Normen för intergruppsattityder är alltså att favorisera de grupper vi identifierar oss med och föreliggande studie ämnar bidra med mer information om i vilka situationer vi avviker från denna norm. Syftet med studien är att undersöka om deltagare favoriserar sin egen grupp genom att ge den mer positiva omdömen när de förväntar sig träffa andra medlemmar från denna grupp jämfört med när de förväntar sig att träffa medlemmar från en annan grupp. Varför detta skulle ske bygger på

teorin om att vi aktiverar en lojalitetsnorm i närvaron av vår egen grupp och således ger den positiva omdömen. Samt att närvaron av andra grupper aktiverar normen om rättvisa varpå vi ger den egna gruppen något mer negativa omdömen. Här undersöks om effekten finns även vid den psykologiska närvaron, alltså när deltagarna enbart har en förväntan om att möta medlemmar från sin egen grupp eller en annan grupp. Teorier om faktorer och situationer som leder mig till att förvänta mig denna effekt utvecklas nedan.

Normativt beteende

Närvaron av andra människor utlöser en vilja att handla på ett normativt sätt, men normen kan skilja sig åt beroende på vilken gruppnorm som är aktiv för individen. Normativt beteende avser här det ”normala” eller accepterade beteendet i den specifika sociala kontexten som individen befinner sig i. Studier av Castelli och Tomelleri (2008) visar att närvaron av andra leder till att deltagarna aktiverar egalitära normer såsom att vita personer i mindre utsträckning uppvisar fördomar gentemot färgade personer när de testas i större grupper jämfört med när de testas individuellt. Fiske och Taylor (2008) beskriver ingrupper som de grupper vi känner samhörighet med, exempelvis familj, gemensam religion eller nationalitet. Utgrupper är de grupper vi jämför oss med, och de värderas ofta lägre än ingruppen vilket bidrar till att ingruppens självkänsla förbättras. Effekten av andra gruppers närvaro förefaller dock vara något mer komplicerad än att ingruppen automatiskt höjer sig själv. Castelli, Tomelleri och Zogmeister (2008) utförde studier som undersökte om deltagarna implicit föredrog ingrupsmedlemmar som handlar enligt en egalitär norm eller ingrupsmedlemmar som handlar utifrån en lojalitetsnorm. De fann att attityderna till ingrupsmedlemmar som handlar lojalt var mer positiva när deltagarnas attityder till dessa ingrupsmedlemmar mättes indirekt (implicit) än direkt (explicit). När deltagarnas attityder till ingrupsmedlemmar som handlar enligt egalitär norm undersöktes var de mer negativa när de angavs indirekt jämfört med direkt. Deltagarna önskade troligen att de uppskattade ingrupsmedlemmar med egalitära

värderingar men i själva verket föredrog de ingrupsmedlemmar som var lojala mot gruppen. Även små barn uppvisar mönstret att favorisera ingrupsmedlemmar som är lojala mot gruppen jämfört med de som handlar utifrån egalitär norm. Vid studier på barn tenderar den indirekta och direkta attityden stämma överens på så sätt att de även uttrycker direkt att de föredrar lojala ingrupsmedlemmar. Det kan tolkas som att vi lär oss att uttrycka att vi uppskattar ingrupsmedlemmar med egalitära värden mer än de med lojala, men i själva verket föredrar vi lojala ingrupsmedlemmar (Castelli et al., 2008). Hertel och Kerr (2001) har i flera studier visat att aktivering av normen för lojalitet jämfört med rättvisa bidrog till att deltagarna i högre utsträckning fördelade resurser till den egna gruppen samt antog att ingruppen förväntade sig lojalitet av dem. Aktivering av normen för lojalitet jämfört med rättvisa ledde också till starkare uttryckt ingrupsidentifikation. För de som agerade enligt den aktiverade normen ledde detta till bättre självkänsla (*self-esteem*). Hertel och Kerr (2001) använde sig av skapade ”överkliga” grupper, så kallade minimala grupper, som härstammar ur tanken att bara det faktum att man tillhör en specifik grupp gör att man favoriserar denna över andra (*Minimal Group Paradigm, MGP*). De menar att favorisering av den minimala gruppen kan bero på att individer anammar de sociala normer som för tillfället är aktiva och tillgängliga, och att en aktivering av lojalitetsnorm leder till favorisering av den minimala gruppen. Hertel och Kerr (2001) använde även ett mått för att undersöka om individen identifierar sig starkare eller svagare med gruppen efter att fått aktiverat en norm om antingen lojalitet eller rättvisa. Identifieringsmättet kan vara av värde när man använder sig av MGP, men är problematiskt när man undersöker verkliga grupper. Identifikation med verkliga grupper antas vara mer stabil och svårare att manipulera.

Ingrupsfavoritism kan ha många ansikten och ofta utövas den subtilt. Studier av Zogmeister et al. (2008) inkluderade en kontrollgrupp för att särskilja effekterna av normaktivering, samt använde sig av verkliga grupper såsom religionstillhörighet. De

undersökte hur nära en person (italiensk katolik) väljer att sätta sig bredvid en utgruppsmedlem (italiensk muslim). Zogmeister et al. (2008) fann att under inflytande av rättvisenormen valde personen att sätta sig närmare utgruppsmedlemmen jämfört med en kontrollgrupp som ej fått aktiverat en norm. På samma sätt förstärktes ingrupsfavoritism vid aktivering av lojalitet, deltagarna satte sig alltså längre ifrån en utgruppsrepresentant under inflytande av lojalitetsnormen. Zogmeister et al. studier (2008) visade inga signifikanta resultat för att deltagarna efter aktivering av lojalitet identifierade sig starkare med ingruppen eller efter aktivering av rättvisa identifierade sig svagare. Zogmeister et al. (2008) menar att det troligen går att förklara utifrån att de använde indirekta mått i form av *Implicit Association Tests* (IAT) för grad av identifikation till skillnad mot Hertel och Kerr (2001) som använde direkta i form av ett skattningsformulär med tydliga påståenden för grad av identifikation. Kanske normaktivering förändrar grad av identifikation när vi explicit uttrycker denna identifikation, men i realiteten har eventuellt ingen förändring av identifikationsgrad ägt rum. Hur starkt vi identifierar oss med en grupp verkar ha betydelse för hur vi påverkas av aktivering av olika normer, men vad händer egentligen när vi identifierar oss med olika grupper?

Social identitet

Enligt *Social Identity Theory* (SIT) identifierar sig individer olika mycket med olika grupper vilket har sin grund i att individen skapar sin identitet utifrån dessa grupper. Individer favoriserar generellt de grupper de identifierar sig med, samt tilldelar dessa mer resurser (Tajfel & Turner, 1986) än andra grupper. SIT utökas i en modell av Klein, Spears och Reicher (2007) som de benämner *Social Identity model of Deindividuation Effects* (SIDE). Modellen innebär kortfattat att sociala identiteter kan få deindividualiserande konsekvenser för individen. Hon konformerar till en gruppnorm vilket leder till minskat individuellt inflytande och ökad anonymitet. I SIDE talar man om en kognitiv komponent som avser en

något automatisk aktivering av de olika sociala identiteterna, och hur dessa bidrar till deindividualisering för individen. Modellen har även en strategisk komponent som snarare avser de olika kontexter som utlöser konformerande till rådande gruppnorm. I gruppnormen gynnas gruppen över individen. Den strategiska komponenten av SIDE utvecklas ytterligare då Klein et al. (2007) inkluderar maktskillnad mellan grupper som en påverkande komponent. Istället för att som tidigare tala om en strategisk komponent talar de om identitetsföreställning (*identity performance*). De menar att grupper ägnar sig åt att avsiktligt och med en specifik publiks reaktion i åtanke visa upp en identitet. Vidare menar Klein et al. (2007) att identitetsföreställningen verkar reciprokalt genom att den i sin tur åter påverkar den egna gruppens sociala natur. Ett exempel som ges är att gruppmedlemmar i en lågstatusgrupp dels identifierar sig med sin grupp (*identity consolidation*) och stärker dess gruppidentitet samt mobiliserar sig (*identity mobilisation*). Mobilisering riktas mot exempelvis en hotfull överlägsen utgrupp för att öka chanser för gruppframgång. Identitetsföreställning är alltså instrumentell och sker således med en publik i åtanke. Dock skall inte felaktigt antas att gruppens framgång påverkar individen negativt på grund av minskat individuellt inflytande. Tvärtom har individer som identifierar sig starkt med gruppen även gruppens normer internaliserade och påverkas därmed positivt av gruppframgång. För att identitetsföreställning skall förekomma måste följande krav uppfyllas enligt Klein et al. (2007): individen måste identifiera sig med en social kategori, denna sociala identitet måste vara aktiverad i den föreliggande kontexten, en publik måste vara psykologiskt närvarande och slutligen måste individerna tro att de är synliga för publiken. Beteendet har i identitetsföreställningen syftet att framkalla en reaktion hos publiken vilket sker när beteendet inte förväntas av individen. Dessutom måste samtliga inblandade vara införstådda med kontextens normer för att det skall framgå att individen avviker från detta i sin identitetsföreställning (Klein et al., 2007).

I realiteten har individer i många fall flera sociala identiteter som vi identifierar oss med beroende på sammanhang. Vi kan manipulera de stereotypa föreställningar som finns om oss genom att istället identifiera oss starkt med en utgrupp, ”bli en av dem”. Vi kan även mot förväntningarna favorisera vår egen grupp trots att den exempelvis har låg status i ett försök att förändra utgruppens negativa uppfattning av ingruppen. Individers olika strategier för att framställa sig på ett önskvärt sätt kan alltså bero på aktiverade normer, men gruppens position i mellangrupsrelationen verkar också ha en betydande roll. Aktiveras exempelvis normen om rättvisa i en situation där ingruppen har en lägre ställning än utgruppen verkar det möjligt att gruppen reagerar med att favorisera ingruppen istället för att agera egalitärt (Barreto & Ellemers, 2000). En studie av Klein och Azzi (2001) som följer SIDE modellen visade på just detta. Belgiska deltagare skattade belgare högre inför en fransk publik än en inför en belgisk publik. Detta antas vara ett strategiskt försök att övertyga den franska befolkningen om belgarnas excellens trots gruppens underläge. Den generella stereotypen om belgarnas underlägsenhet används som ett politiskt vapen genom att den kan modifieras i ett strategiskt försök att förändra denna rådande stereotyp (Klein & Azzi, 2001). Sammanfattningsvis verkar det finnas flera möjliga strategier för grupper att hantera aktivering av normer, nämligen favorisering av ingruppen under inflytande av lojalitetsnorm, en egalitär bedömning av ingruppen vid rättvisenorm samt favorisering av ingruppen vid rättvisenorm i ett försök att förändra stereotypa föreställningar om denna. Reaktionen på normaktivering kan också bero på vilka sociala identiteter vi har aktiva för oss och hur starkt vi identifierar oss med dessa. Ytterligare en påverkande faktor verkar vara huruvida individen skall visa sin attityd eller sitt beteende anonymt eller publikt. Denna faktor verkar i sin tur interagera med individens grad av identifikation med gruppen ifråga.

Två studier som behandlar ingrupsfavoritism och grundas på SIDE modellen (Barreto & Ellemers, 2000) visade att individer som identifierar sig starkt med en ingrupp,

även om den är en lågstatusgrupp, prioriterar denna över individuella förmåner oavsett om de hålls ansvariga för sina svar inför en publik eller om svaren är anonyma. Individer som däremot identifierar sig svagt med en lågstatusgrupp prioriterar enbart denna över individuella fördelar när de hålls ansvariga för sina svar, i övrigt prioriteras individen. Hur stark identifikationen med ingruppen är fungerar alltså som en moderator för hur kontextuella normer aktiveras. Dock menar Barreto och Ellemers (2000) att även om individer som identifierar sig starkt med ingruppen såväl som de som identifierar sig svagt favoriserar denna när de hålls ansvariga görs detta av olika anledningar. De menar att personer som identifierar sig starkt med ingruppen har gruppens normer internaliserade och är därför internt motiverade att prioritera denna, medan de som identifierar sig svagt med ingruppen prioriterar denna över sig själva för att de är externt motiverade att göra så. Resultat från studien (Barreto & Ellemers, 2000) visar att de som identifierar sig svagt med ingruppen och hålls ansvariga för sina svar uppvisade längre responstid när de angav dessa, vilket förklaras med att de troligen upplever kognitiv konflikt i att ange svaren. De som identifierar sig svagt med en grupp av låg status favoriserade endast denna när normen att göra så var aktiv, i övrigt fördelade de till sin individuella favör. Detta tyder på att de som identifierar sig svagt med en grupp drivs till att favorisera denna utifrån extern motivation snarare än intern (Barreto & Ellemers, 2000). Det finns alltså all anledning att undersöka individers identifikation till ingruppen när man studerar ingrupsfavoritism och normaktivering. Ytterligare en faktor som verkar påverka hur individen påverkas av normaktivering verkar vara publiken man skall redogöra inför. Varför är andra människors närvaro så viktig?

Accountability

Känslan av att stå till svars inför andra människor kan aktiveras av en kontext som visar tecken på andra individer. I en studie av Joly, Stapel och Lindenberg (2008) användes kontext som en utlösande faktor av normer och de fann att efterlämningar av människor

såsom ett vinglas på bordet eller en kvarglömd jacka aktiverar sociala normer. De fann dessutom att sociala normer utlöses om kontexten är målrelevant, exempelvis om individen skall återkomma till rummet vid ett senare tillfälle. Forskare (Joly et al., 2008; Aarts & Dijksterhuis, 2003) menar att normer kan vara situationsbundna, ett förslag på en sådan situationsbunden norm är att man är tyst på bibliotek och det naturliga beteendet i situationen är således att man sänker rösten. Att individer tenderar att aktivera normativt beteende när det finns tecken på andra människor och/eller när individen skall återkomma till platsen tyder på effekter av att individen kan komma att hållas ansvarig för sitt beteende, och att hon således anpassar detta utifrån sina tankar om vad den eventuella publiken förväntar sig.

Vad som händer när en individ förväntar sig stå till svars inför andra undersöktes i en forskningsöversikt av Lerner och Tetlock (1999). De myntade begreppet *accountability* som är en upplevelse av att man utsagt eller uttryckligt förväntas redogöra för sina tankar, känslor och handlingar inför en annan individ eller grupp. Underförstått ligger tanken om att en orimlig förklaring av dessa får negativa konsekvenser och att en rimlig förklaring får positiva. Hur människan redogör för sina åsikter skiljer sig åt beroende på om hon är medveten om vad mottagaren har för åsikter i ämnet eller om hon inte är det. I båda fallen anser Tetlock och Lerner (1999) att människan strävar efter att få acceptans från sin omgivning. Känner hon till mottagarens åsikter använder hon sig oftast av konformitet, hon uppger alltså liknande åsikter för att accepteras. Mest benägna till detta beteende är personer som ligger högt på skalor som mäter social oro. Är individen ovetandes om publikens åsikter gissar hon troligen. Forskning visar även att effekten av *accountability* ofta ökar med storleken på publiken men att effekten är mindre ju större personlig betydelse beslutet har för individen. Det innebär exempelvis att individen är benägen att anpassa sitt svar på påståendet ”jag gillar bananer” då det troligen är oviktigt för henne. Men även viktiga frågor av exempelvis etisk karaktär kan aktivera konformitet i kombination med att individen förväntar sig hållas ansvarig för sina svar.

Tetlock och Lerner (1999) menar att när individer ställs till svars inför en mottagare vars åsikter de inte känner till och när de inte heller försöker gissa sig till dessa fattar de mer genomtänkta beslut jämfört med när de har information om mottagarens åsikter. Sammanfattningsvis verkar alltså grad av identifikation till grupp, vilka vi står till svars inför och vilken kontext vi befinner oss i bidra till hur aktivering av olika normer påverkar oss.

Frågeställning och hypotes

Föreliggande studie har syftet att bidra med mer information om hur vi bedömer ingruppen när vi har andra grupper psykologiskt närvarande. *Accountability* är ett väl testat fenomen som visar att vi modifierar våra attityder i situationer där vi hålls ansvariga inför andra (Tetlock & Lerner, 1999) och i föreliggande studie hålls samtliga grupper ansvariga. Vidare är det väl känt att vi favoriserar vår egen grupp över andra grupper (Tajfel & Turner, 1986) men att vi ibland finner anledning att korrigera denna ingrupsfavoritism (Hertel & Kerr, 2001).

Studien söker svar främst på två frågor: Hur påverkas individers bedömning av den egna gruppen när de förväntar sig diskutera skattningarna med representanter från en annan grupp? Hur påverkas individers bedömning av den egna gruppen när de förväntar sig diskutera skattningarna med medlemmar från den egna gruppen? Föreliggande studie närmar sig ämnet på två något nyskapande sätt, nämligen genom att använda deltagarnas könstillhörighet för att skapa naturliga ingrupper och utgrupper, samt genom att samtliga deltagare uttryckligen skall stå till svars för sina skattningar inför en publik. Vidare används en kontrollgrupp vilket är tämligen ovanligt inom studier för normaktivering. I studien undersöks endast unga kvinnor och de utgör även ingruppen för studien, män utgör utgruppen. Baserat på de studier som utförts inom området finns det i föreliggande studie två tänkbara teorier vad gäller ingrupsfavoritism. Med utgångspunkt i den första favoriseras den egna

gruppen utifrån en norm om lojalitet som aktiveras när individen förväntar sig träffa andra ingrupsmedlemmar (Hertel & Kerr, 2001). Denna teori som bygger på normaktivering är den troligare och hypotes för denna studie. Den andra teorin baseras på SIDE modellen (Klein et al., 2007). Här favoriseras den egna gruppen även när individen förväntar sig träffa utgrupsmedlemmar som en strategi för att övertyga dessa om ingruppens excellens. Eftersom status/maktobalans mellan grupperna kvinnor och män inte förväntas aktiveras specifikt i föreliggande kontext är den senare teorin mindre trolig, men dock möjlig eftersom kvinnor i samhället ibland anses/anser sig underordnade män.

Huvudhypoteser för studien är att deltagarna som har andra ingrupsmedlemmar psykologiskt närvarande bedömer sin ingrupp mer positivt jämfört med vad de övriga deltagarna gör. På samma sätt förväntas deltagare med utgrupsmedlemmar psykologiskt närvarande bedöma ingruppen mindre positivt jämfört med övriga deltagare. En medieringshypotes förväntas ge svar på om deltagare som har andra ingrupsmedlemmar psykologiskt närvarande aktiverar en norm om lojalitet, samt om deltagare som har utgrupsmedlemmar psykologiskt närvarande aktiverar en norm om rättvisa. I studien undersöks även relationen mellan grad av identifikation till ingruppen och bedömning av denna.

Metod

Deltagare

Deltagarna rekryterades parallellt med utförandet av experimentet utifrån ett bekvämlighetsurval vid flera olika institutioner vid Lunds Universitet samt i centrala Lund. Kraven för deltagande var att personen enligt författaren kan kategoriseras som *ung kvinna* och talar flytande svenska. I studien deltog totalt 90 deltagare, de var mellan 18 och 30 år gamla och medelåldern var 22 år ($SD = 2.38$). En deltagare gissade hypotesen korrekt och

exkluderades därför ur analysen. Tre deltagare valde att ange medelalternativet 5 som skattning för *unga kvinnor* på samtliga av egenskaperna, och två deltagare angav inga skattningar alls. Deltagarna angav i kontrollmomentet att orsaken var att de inte ansåg generalisering till gruppen *unga kvinnor* möjlig, samtliga av dessa deltagare exkluderades således ur analysen och slutligen återstod 84 deltagare för analys.

Material

Materialet bestod av ett kuvert till varje deltagare innehållande tre stycken enkäter för deltagarna att fylla i. Den första enkäten var ett skattningsformulär (Appendix A) där deltagarna ombes ange hur väl 25 olika egenskaper stämmer in på gruppen *unga kvinnor*. Skalan gick från 1. *Stämmer inte alls* till 9. *Stämmer mycket bra*, och egenskaperna kunde kategoriseras utifrån dimensionerna värme och kompetens. Studier av bland andra Fiske, Cuddy, Glick och Xu, (2002) visar i modellen *Stereotype Content Model* (SCM) att vi bedömer andra människor och grupper utifrån värme och kompetens. Oftast anser vi att människor/grupper som vi tycker är kompetenta är något kalla (exempelvis asiater), samt att grupper som känns varma är något mindre kompetenta (exempelvis äldre). En studie av Ranganath, Tucker Smith och Nosek (2006) visar att för att få information om automatiska attityder (okontrollerade) behövs inte nödvändigtvis indirekta mått såsom *Implicit association test* (IAT; Greenwald, McGhee, & Schwartz, 1998) och för kontrollerade attityder behövs inte nödvändigtvis direkta mått såsom skattningsformulär. En faktoranalys visade att självskattningsformulär som fylls i på magkänsla (*gut-feeling*) har mer gemensamt med indirekta mått än andra direkta mått vad gäller att fånga deltagarnas automatiska attityder, vilket de tolkar som att formuläret lämpar sig för mätning av automatiska attityder (Ranganath et al., 2006). Den andra enkäten (Appendix B) innehöll ett *Word-fragment completion task* (Blaxton, 1989) som här används som kontroll för normaktivering. Deltagarna får fylla i bokstäver på de rader som är tomma för att bilda ett verkligt ord, det ord som deltagaren anger

förväntas i detta fall visa om deltagaren aktiverade normen lojal eller rättvis alternativt ingen norm. Hälften av de förväntade orden relaterar således till lojalitet och hälften till rättvisa. Den tredje enkäten (Appendix C) bestod av fyra påståenden som mäter i vilken grad deltagaren identifierar sig med *unga kvinnor*. Två av påståendena mätte stark identifikation med gruppen och förväntades korrelera positivt, samt förväntades de två som mäter svag identifikation korrelera positivt. I övrigt förväntades de som mäter stark identifikation korrelera negativt med de som mäter svag identifikation. Alltså, skulle deltagaren ange ett högt värde på påstående som mäter stark identifikation förväntas hon ange ett lågt värde på dem som mäter svag identifikation och vice versa. Samtliga deltagare var även kopplade till ett kontrollformulär som innehåller information om manipulation (ingrupp, utgrupp eller kontroll) samt ålder, deltagarnummer och där antecknar även experimentledaren deltagarnas svar på frågorna: "*Vad tror du att studiens syfte är?*", "*Kommer du ihåg namnen på några av de övriga deltagarna?*", "*Tror du att dina skattningar av unga kvinnor påverkades av att du skall diskutera dem med en grupp, i så fall på vilket sätt?*", "*Tror du att du påverkades av att de övriga gruppdeltagarna var kvinnor/män?*" samt "*Hur tror du att de övriga deltagarna förväntar sig att du skattar unga kvinnor?*". För kontrollgruppen ställdes ej frågorna: "*Kommer du ihåg namnen på några av de övriga deltagarna?*" och "*Tror du att du påverkades av att de övriga gruppdeltagarna var kvinnor/män?*" Istället frågades vilka deltagaren förväntade sig att de andra gruppdeltagarna var i avseende kön och ålder, samt hur denna föreställning kan ha påverkat hennes svar. Denna del är av explorativ art och hypoteser om resultat saknas därför.

Pilotstudie

Instrumenten testades i en pilotstudie på deltagare som rekryterades och testades på Malmö Högskola och vid Lunds Universitet. Den innefattade 30 kvinnliga deltagare som svarade på hur väl egenskaper stämmer in på gruppen *kvinnor*. Två av de tillfrågade

deltagarna avbröt eftersom de tyckte att det var för svårt att ange hur väl egenskaperna stämmer in genom att generalisera till gruppen *kvinnor*. Därför begränsades denna grupp till den senare varianten *unga kvinnor* i den riktiga studien. Samma 30 kvinnliga deltagare testade även att fylla i orden i *Word-fragment completion task*, vilket resulterade i exkluderande av ett par omöjliga ord samt smärre förändringar av ytterligare ett par ord. Orden för detta moment är fördelade så att hälften är kopplade till lojalitet och hälften till rättvisa. För att testa huruvida orden följer denna indelning rekryterades 27 personer (både kvinnor och män) via nätverket *Facebook* samt vid Lunds Universitet. De fick ange vilka av orden som de anser är kopplade till lojalitet och vilka som är kopplade till rättvisa. Svaren resulterade i att de två ordgrupperna fick nio ord vardera (för rättvisa framkom *jämställd, objektiv, frisinnad, osjälvvisk, rättvis, solidarisk, empatisk, miljömedveten* och *altruist* och för lojalitet *generös, lojal, familjär, kamrat, trofast, trogen, foglig, tillgiven* och *pålitlig*). Till dessa två ordgrupper lades två ord som bara fungerade som utfyllnad.

Design och procedur

Deltagarna ingick i en av tre grupper och studien har således den oberoende variabeln manipulation (betingelser: *ingrupp/utgrupp/kontroll*). Beroendevariabler är skattningar på egenskaper för *unga kvinnor* samt aktivering av normer. En potentiell mediator är att hur starkt deltagaren identifierar sig med gruppen *kvinnor* kan påverka hur manipulationen påverkar deltagaren. Samtliga av deltagarna i ingrupsbetingelse, utgrupsbetingelse och kontrollgrupp informerades om att de kommer att hållas ansvariga för sina svar inför en publik, endast karaktären på denna varierar. Gruppen med ingrupsbetingelse förväntade sig att de skulle hållas ansvariga inför tänkta ingrupsmedlemmar, alltså andra kvinnor, gruppen med utgrupsbetingelse inför tänkta utgrupsmedlemmar, alltså män och kontrollgruppen fick ingen information om gruppen som deras svar skulle komma att delas med. Det finns en risk med att deltagarna i kontrollgruppen

saknar information om de övriga deltagarna, det är troligt att de tänker att det är andra unga kvinnor eftersom studien behandlar just denna grupp. Faror med att ge kontrollgruppen information om att övriga deltagare är både kvinnor och män är dock att deltagarna i sin tur kanske aktiverar ingrupsbetingelse (fokuserar på de kvinnliga deltagarna) eller aktiverar utgrupsbetingelse (fokuserar på de manliga deltagarna). Med hänsyn till detta valdes alternativet att inte lämna någon information alls om de övriga deltagarna till kontrollgruppen. Manipulationen aktiverades genom att deltagarna innan de öppnar kuvertet med enkäterna ombes skriva sitt namn på ett papper. Gruppen med ingrupsbetingelse fick information om att övriga deltagare är kvinnor med hjälp av tre vanliga kvinnonamn (Anna, Jenny och Elisabeth) och gruppen med utgrupsbetingelse fick informationen genom tre vanliga mansnamn (Erik, Henrik och Mikael). Samtliga av namnen var skrivna i olika skrivstilar av olika personer och med två olika pennor. Kontrollgruppen fick istället ett blankt papper på vilket de ombads skriva sitt namn. Samtliga deltagare fick informationen om att detta görs för att jag som diskussionsledare skall ha alla deltagares namn lättillgängliga.

Rummet för experimentet var inrett med ett bord och flera stolar utöver deltagarens stol, på tre av stolarna hängde könsneutrala ytterkläder samt en halsduk, ett kollegieblock låg på bordet och en halvdrucken vattenflaska eller kaffekopp stod bredvid. Scenariot hölls identiskt i den mån det var möjligt för samtliga deltagare. Exempelvis var det inte möjligt att alltid utföra experimentet i samma lokal, och flaskan, koppen och blocket varierade ibland. Den enda skillnaden mellan grupperna var informationen de fick om könstillhörighet på övriga deltagare i diskussionspanelen, alltså manipulationen. Samtliga deltagare fick informationen om att deras svar ej är anonyma under studien och att de kommer att användas som underlag för en kort gruppdiskussion efter att de angett sina skattningar. Deltagarna garanterades dock anonymitet efter avslutat experiment. De fick även informationen att fylla i samtliga enkäter i den ordning de ligger i kuvertet och är numrerade, utan att titta på de som

följer eller ändra sina redan angivna svar. De ombads även att skatta så spontant som möjligt och hellre inte svara alls än att tänka för länge. Därefter lämnade experimentledaren deltagaren själv, och hon ombads öppna dörren när hon är färdig med sina enkäter. Hon fick samtidigt informationen att de ”övriga deltagarna” även skulle komma till detta rum för gruppdiskussionen när de var klara. När deltagaren fyllt i samtliga enkäter öppnade hon dörren för att åter släppa in experimentledaren. De satt därefter ner och experimentledaren antecknade deltagarens svar på kontrollfrågorna. Därefter informerades deltagaren om studiens verkliga syfte.

Resultat

Statistisk bearbetning

De 25 adjektiven som deltagarna skattade *unga kvinnor* på (Appendix A) reducerades till två faktorer med hjälp av en principalkomponent analys (PCA) som roterades med *oblmin Kaiser normalization*. På korrelationsmatrisen hade många ett koefficientvärde på .3 eller högre, KMO = .777 och Bartletts test för sfäriskhet visade statistisk signifikans. PCA resulterade i två faktorer varav faktor ett bidrog med 29.94 % förklarad varians och faktor två 11,97 %. De två faktorerna korrelerade svagt, $r = .323$. Den första faktorn benämns ”värmefaktor” och innehåller egenskaperna *generösa, ärliga, hjälpsamma, välmående, godhjärtade, kärleksfulla, ”teamworkers”, tillmötesgående, hänsynsfulla, känsliga, romantiska* och *omtänksamma*. Den andra faktorn, ”kompetensfaktor” innehåller egenskaperna *initiativrika, skarpsinniga, kreativa, organiserade, förnuftiga, utåtriktade, kunskapsstörstande, kompetenta* och *ambitiösa*. Egenskaperna *energiska, reflekterande, sunda* och *toleranta* laddade in på båda faktorerna och de exkluderades därmed ur analysen.

Nya variabler skapades även för antal ord deltagarna korrekt angav i *Word-fragment completion task* (Appendix B). Här begränsades antalet ord till sex ord i vardera kategorin

rättvis (*jämställd, generös, objektiv, osjälvisk, rättvis* och *altruist*) och lojal (*pålitlig, lojal, trofast, tillgiven, foglig* och *trogen*). Vid reduceringen plockades ord bort som ej klart kunde kategoriseras som rättvis eller lojal, exempelvis istället för rättviseordet *frisinnad* angav deltagarna alternativa ord som *liksinnad, välsinnad* och *egosinnad* vilket gjorde resultaten för sådana ord svårtolkade.

Momentet som mäter hur starkt deltagarna identifierar sig med gruppen *unga kvinnor* (Appendix C) visar att de fyra påståendena: 1. ”Att vara ung kvinna är en viktig del av den jag är”, 2. ”Att vara ung kvinna är oviktigt för hur jag uppfattar mig själv som person”, 3. ”Att vara ung kvinna har mycket lite att göra med hur jag känner mig som person” och 4. ”Att vara ung kvinna är en viktig del av min självbild” har god intern konsistens. Eftersom mätningen enbart har två variabler redovisas korrelationen mellan dessa istället för det vanliga reliabilitetsmättet Cronbachs alfa. För påstående 1 och 4 var korrelationskoefficienten .597 och variablerna slogs därför samman till variabeln ”starkidentifikation”, för påstående 2 och 3 var värdet .496 och dessa påståenden slogs samman till variabeln ”svagidentifikation”.

Resultat

För att testa hypotesen huruvida deltagarna bedömer sin ingrupp mer positivt när andra ingrupsmedlemmar är psykologiskt närvarande (ingrupsbetingelse), mindre positivt när andra utgrupsmedlemmar är psykologiskt närvarande (utgrupsbetingelse), samt att kontrollgruppen inte skattar högre än de övriga grupperna, analyserades deltagarnas skattningar av *unga kvinnor* i en ANOVA. På ”värmefaktor” skattade gruppen med ingrupsbetingelse ($n = 28$) *unga kvinnor* ($M = 6.300$, $SD = 1.119$) och gruppen med utgrupsbetingelse ($n = 29$, $M = 6.411$, $SD = .874$) och kontrollgruppen ($n = 27$, $M = 6.321$, $SD = .900$). En univariat ANOVA över huruvida deltagarnas skattningar på ”värmefaktor” påverkades av manipulationen visade ingen signifikant skillnad mellan grupperna, $F(2, 81) = .119$, $p = .888$, $\eta^2 = .003$. På ”kompetensfaktor” skattade gruppen med ingrupsbetingelse

unga kvinnor ($M = 6.692$, $SD = .917$) och gruppen med utgruppsbetingelse ($M = 6.960$, $SD = .855$) samt kontrollgruppen ($M = 6.959$, $SD = .679$) vilket gav $F(2, 81) = 1.394$, $p = .254$, $\eta^2 = .033$. Inga av grupperna skiljer sig signifikant åt vad gäller skattningarna av hur varma och kompetenta *unga kvinnor* är och studien fick därmed inte stöd för huvudhypotesen. Inkluderandet av deltagarnas grad av identifikation till ingruppen som kovariat påverkade inte resultatet. Grupperna skiljde sig inte heller åt vad gäller grad av identifikation till ingruppen.

Vidare testades medieringshypotesen att grupperna skiljer sig åt vad gäller aktivering av normerna rättvisa och lojalitet med ett oberoende t-test. Gruppen med ingrupsbetingelse förväntas i högre utsträckning än de två andra grupperna ange ord i *Word-fragment completion task* som är kopplade till lojalitet. Det fanns ingen signifikant skillnad mellan gruppen med ingrupsbetingelse ($M = 3.464$, $SD = 1.232$) och gruppen med utgruppsbetingelse ($M = 3.072$, $SD = 1.486$), $t(53) = -1.091$, $p = .280$. Däremot fanns en signifikant skillnad mellan gruppen med ingrupsbetingelse och kontrollgruppen ($M = 2.623$, $SD = 1.181$), $t(53) = 2.563$, $p = .013$. Gruppen med ingrupsbetingelse angav alltså fler ord kopplade till lojalitet korrekt än vad kontrollgruppen gjorde. Gruppen med utgruppsbetingelse förväntas i sin tur i högre utsträckning än de två andra grupperna identifiera och ange ord i *Word-fragment completion task* som är kopplade till rättvisa. Det fanns ingen signifikant skillnad mellan gruppen med utgruppsbetingelse ($M = 2.552$, $SD = 1.182$) och gruppen med ingrupsbetingelse ($M = 2.357$, $SD = 1.026$), $t(55) = .662$, $p = .510$. Det fanns heller ingen skillnad mellan gruppen med utgruppsbetingelse och kontrollgruppen ($M = 2.185$, $SD = 1.302$), $t(54) = 1.104$, $p = .275$. Det finns ingen skillnad mellan hur många ord kopplade till rättvisa de olika grupperna angett. Inte heller här påverkar införandet av deltagarnas grad av identifikation resultatet.

Resultatet för kontrollmomentet visade en del intressanta fynd på ett oberoende t-test. Det finns en signifikant skillnad i avseendet hur många av de övriga deltagarnas namn

(eller första bokstaven i namn) grupperna kunde återge. Gruppen med ingrupsbetingelse angav korrekt $M = 1.071$, $SD = .857$ och gruppen med utgrupsbetingelse $M = 1.655$, $SD = .164$, vilket gav $t(55) = 2.963$, $p = .004$. Gruppen som förväntas träffa män för diskussion minns alltså i högre utsträckning namnen på dessa deltagare än gruppen som förväntas träffa kvinnor för diskussion. Kontrollfrågan som mäter huruvida deltagarna tror att de påverkats av att de övriga deltagarna var män/kvinnor visade i ett χ^2 test (med Yates kontinuitetskorrektion) att det finns en tendens till skillnad mellan grupperna ($n = 57$), $\chi^2(1) = 3.629$, $p = .057$, $\phi = .290$. Deltagarna med utgrupsbetingelse visar en tendens till att i högre utsträckning tro att de påverkats av de andra deltagarnas kön, (13 st) jämfört med deltagarna med ingrupsbetingelsen (5 st).

Diskussion

Ingrupsfavoritism

Inledningsvis skall det nämnas att i föreliggande studie fanns ingen avsikt att undersöka skillnader mellan exempelvis unga kvinnor och unga män, och inte heller att uttala sig om den generella gruppen unga kvinnor eftersom de inte har testats mot en annan grupp. Gruppen unga kvinnor utgjorde endast en population för mätning av betingelsernas effekt på ingrupsfavoritism och val av population baserades på tillgänglighet. Studien gav inget stöd för hypotesen att den psykologiska närvaron av medlemmar från den egna gruppen gör att man bedömer denna mer positivt jämfört med vid psykologisk närvaro av medlemmar från en annan grupp. Grupperna med de olika betingelserna bedömde unga kvinnor lika positivt. En rimlig tanke utifrån experimentets design är att alla grupperna aktiverade en lojalitetsnorm. Exempelvis är det möjligt att eftersom samtliga deltagare var kvinnor mellan 18 och 30 kan de ha registrerat experimentledarens kön och ålder (kvinna, 28 år) och därmed aktiverat en lojalitetsnorm. I experimentet framgick det dessutom att experimentledaren skulle leda den diskussionen som deltagarna förväntade sig. Alla deltagare kan alltså ha haft den

psykologiska närvaron av en ingrupsmedlem (experimentledaren) när de gjorde sina skattningar. Experimentledareffekten är svår att komma undan i föreliggande experiment, och borde om möjligt utgöra en variabel i framtiden genom att varieras utifrån kön. Studier av bland andra Fazio, Jackson, Dunton och Williams (1995) visar nämligen att experimentledarens egenskaper ofta influerar deltagarens attityd och bedömning. Det finns också en möjlighet att samtliga deltagare utifrån innehållet på två av enkäterna (första enkäten var skattningar av unga kvinnor på positiva egenskaper och den tredje handlade om grad av identifikation med unga kvinnor) aktiverade en tanke om att övriga gruppdeltagare också var unga kvinnor. Skulle detta vara fallet aktiveras tankar om ingruppen när de öppnar kuvertet, och kanske får denna aktivering företräde över normaktivering från manipulationen.

För att få information om hur deltagarna resonerade när de angav sina skattningar ställdes flera frågor i kontrollmomentet. På frågan: *"Hur tror du att de övriga deltagarna förväntar sig att du skattar unga kvinnor?"* berättade ett par av deltagarna att de upplevde en konflikt när de skulle ange skattningarna. Citat av en deltagare från vardera av de tre grupperna exemplifierar just detta: *"På vissa frågor typ romantiska och liknande skattade jag lite lägre än stereotypen, lite för att jag känner så och lite för att förändra bilden", "Ja, jag tänkte på vad jag vill tycka och vad jag faktiskt tycker. Vill inte tänka att kvinnor är mer empatiska"* och *"Jag tänkte att jaha, nu vill de att man ska tänka såhär, ärliga och hjälpsamma, mindre kreativa"*. Deltagarna kanske å ena sidan önskar bedöma kvinnor positivt, men å andra sidan ville de undvika att förstärka stereotypen om kvinnor som varma och omtänksamma (Fiske et al., 2002) och skattade därför lite lägre på sådana egenskaper. Flera kan alltså ha upplevt en kognitiv dissonans vilket innebär att individen upplever inre motsägelse i sina känslor eller attityder. Upplevelsen kan leda till ett obehag som driver individen till att anpassa sina attityder så att de stämmer överens (Fiske & Taylor, 2008). Ett sådant fenomen skulle troligen kunna fångas upp med hjälp av indirekta mått eftersom

deltagarna implicit kan ha känt att de vill svara på ett sätt, men valt att uttrycka en annan attityd. Ett försök till gardering mot detta i studien var att understryka både i instruktionen för enkäterna samt muntligt att deltagaren skall svara spontant och hellre gå vidare än att tänka för länge på en fråga. Det skulle också vara möjligt att få information om deltagarnas implicita attityder efter manipulation genom att istället låta deltagarna ange skattningarna med *Implicit association test* (IAT; Greenwald et al., 1998). Det är ett datoriserat test som innebär att utöver deltagarnas angivna svar kan svarstid mätas, samt sätts en tidsgräns för när svar skall ha angivits. En lång svarstid kan tolkas som att deltagaren har angett en kontrollerad bedömning och en kort att den är spontan och okontrollerad. Av deltagarna i föreliggande studie trodde 64.3 % att de var opåverkade av att de skall diskutera sina bedömningar med en grupp, och det fanns ingen skillnad mellan gruppernas svar på frågan: *”Tror du att dina skattningar av unga kvinnor påverkades av att du skall diskutera dem med en grupp, i så fall på vilket sätt?”*. Flera av de som svarade ”ja” på frågan berättade att de påverkades på så sätt att de skapade motiveringar för deras skattningar, samt angav många att de troligen skattade mer neutralt (medelvärden) än de hade gjort om svaren hade varit anonyma. Det låter rimligt att en del av deltagarna därmed angivit i viss mån kontrollerade skattningar, vilket kan ha lett till att ingen skillnad mellan grupperna kunde utläsas.

Normaktivering

Trots att gruppernas skattningar inte visade några tecken på att normer om lojalitet eller rättvisa har aktiverats, visar medieringshypotesen för lojalitetsnormen en signifikant skillnad mellan gruppen som hade ingrupsmedlemmar psykologiskt närvarande och kontrollgruppen. Skillnaden gäller hur många lojalitetsord de angav i *Word-fragment completion task*. Gruppen med ingrupsbetingelse angav signifikant fler ord än kontrollgruppen, vilket kan tyda på att gruppen med ingrupsbetingelse aktiverade en norm om lojalitet. Känslan av lojalitet gentemot ingruppen kan dock ha skapat en del besvär hos

vissa deltagare, på samma sätt som flera önskade skatta unga kvinnor mot stereotypen verkar det finnas en ovilja att identifiera ord som är kopplade till lojalitet. På frågan: *”Tror du att du påverkades av att de övriga gruppdeltagarna var kvinnor?”* svarade en deltagare med ingrupsbetingelse: *”Ja lite, vill inte nedvärdera sig själv. Därför skattade jag högt på typ kreativ och kompetent, och på orden (Word-fragment completion task) skrev jag ord som trygg och välvillig trots att jag inte vill ha den normen för unga kvinnor”*. På samma fråga svarade en annan deltagare med ingrupsbetingelse: *”Jag tror jag påverkades, det förväntas att inte klanka ner på sin egen grupp. Jag tenderar att identifiera mig mer med en grupp när jag träffar folk från gruppen”*, vilket tydligt indikerar en aktivering av lojalitetsnorm. Kontrollmomentet gav rik information om hur deltagarna tänkte och många gav målade beskrivningar över hur de resonerat, vilket också kan betyda att svaren de gav till viss del var kontrollerade. I övrigt skiljde sig inte grupperna åt vad gäller vare sig antal angivna rättvis- eller lojalitetsord.

Social identitet

Det finns en möjlighet att vissa deltagare har tanken om kvinnor som underlägsna män, vilket kan ha påverkat hur de agerade i studiens kontext. Utifrån modellen i SIDE (Klein et al., 2007) kan deltagarna i gruppen med utgruppsmedlemmar psykologiskt närvarande ha uppfattat de övriga deltagarnas kön (män) som en hotfull utgrupp och valt att mobilisera sig gentemot denna genom att stärka sin (lågstatus-) grupp med positiva skattningar. På frågan: *”Hur tror du att de övriga deltagarna förväntar sig att du skattar unga kvinnor?”* svarade en deltagare från gruppen med utgruppsmanipulation: *”Tänkte att jag ville höja kvinnor, jag SKA tycka så här, folk förväntar sig det. Jag kan ha angivit mer positiva skattningar än vad jag känner för unga kvinnor”*. Hon hade alltså en tydlig publik i åtanke när hon säger att *”folk”* förväntar sig det, huruvida hon syftar på andra ingrupsmedlemmar eller utgruppsmedlemmar lämnas dock osagt.

En kort kommentar till resultatet från momentet som mäter identifikation med gruppen *unga kvinnor*, grupperna skiljde sig inte åt vad gäller identifikation vilket tyder på att manipulation inte aktiverat deltagarna till att identifiera sig starkare eller svagare med gruppen *unga kvinnor*. I vilken grad deltagarna identifierar sig med *unga kvinnor* visade sig inte heller påverka hur de bedömer denna. Barreto och Ellemers (2000) menar att stark identifikation till en grupp med låg status leder till ingrupsfavoritism, och att svag identifikation till en grupp med låg status endast leder till ingrupsfavoritism när de står till svars inför en publik. Möjligen kan detta ha bidragit till att samtliga grupper skattade *unga kvinnor* ganska positivt eftersom alla hölls ansvariga för sina svar. På faktorn för värme var medelvärdet 6.345 och för kompetent var medelvärdet 6.747.

Ett sista resultat från kontrollfrågorna som ligger utanför hypotesen var att gruppen med utgruppsbetingelse minns fler av de övriga deltagarnas namn än vad gruppen med ingrupsbetingelse gjorde. Resultatet kan tolkas som att förväntningen att diskutera sina skattningar med män har registrerats starkare än förväntningen att diskutera med kvinnor. En möjlig orsak till detta kan vara att det förväntas utifrån innehållet i enkäterna att de andra deltagarna är unga kvinnor. Individer tenderar att uppmärksamma information som går emot deras förväntningar (Fiske & Taylor, 2008). Faktumet att det är män de tror att de skall träffa registreras kanske därför starkare eftersom det avviker från det förväntade. Gruppen med utgruppsbetingelse visade även en tendens till att tro att de påverkats av att de skall diskutera med män i större utsträckning än gruppen med ingrupsbetingelse. De båda resultaten tyder på att manipulationen fungerat för gruppen med utgruppsbetingelse på så sätt att de registrerade flera av deltagarnas namn och ungefär hälften av deltagarna i gruppen trodde att det påverkade deras skattningar. Trots detta verkar de inte vara under inflytande av rättvisenormen eftersom de inte bedömde unga kvinnor mer rättvist (angav lägre skattningar) än övriga grupper.

Avslutande reflektioner

Även om gruppernas skattningar av *unga kvinnor* inte visade några signifikanta skillnader verkar gruppen med ingrupsbetingelse faktiskt ha påverkats genom att de angav fler ord kopplade till lojalitet än övriga grupper. Det finns alltså ingen anledning att avskriva designen för experimentet innan vi utforskat en del alternativ. Vid en större studie skulle urvalsgruppen innefatta såväl män som kvinnor. Kanske de uteblivna effekterna av manipulationen kan härledas till den genusmedvetenhet som finns hos många unga kvinnor på universitetet idag, i *Jämställdhetspolicy för Lunds universitet 2006-2010* anges det att ”relevanta genusperspektiv och en könsmedveten pedagogik ska vara ett naturligt inslag i all utbildning” (slutrapport för projektgruppen för genuscertifiering, 2008). Jag vågar påstå att ofta inriktar sig genusperspektiv i utbildningar på feministiska tankegångar som kanske främst berör kvinnor. Det är inte självklart att kön utgör den bästa manipulationen för att skapa ingrupp/utgrupp, kanske finns det andra egenskaper som utbildning, etnicitet eller ålder som utgör bättre naturliga gruppindelningar. Exempelvis tillfrågades aldrig deltagarna i denna studie i vilken grad de identifierar sig med skåningar eller studenter. Kanske de identifierade sig starkare med någon av de grupperna, som också skulle kunna fungera som ingrupper för studien, än med unga kvinnor.

Experimentledarens hudfärg har visat sig påverka individer till att korrigera sina uttryckta attityder (Fazio et al., 1995). I experimentet skulle utländska namn kunna utgöra manipulationen för utgruppen. På lappen för manipulation där deltagarna får information om de andra deltagarna (antingen kvinnliga eller manliga namn) skulle det för utgrupsbetingelsen kunna stå utländskt klingande namn och för ingrupsbetingelsen traditionellt svenska namn. Populationen skulle vara svenskar (födda och uppvuxna i Sverige) och gruppen som deltagarna skulle bedöma skulle i detta fall vara ”svenskar”. Diskussioner i Sverige om att införa dolda jobbansökningar vad gäller den sökandes namn tyder på att det finns en stark ”vi och dom-känsla” kvar att utforska. Ett avslutande ord om denna studie,

förhoppningsvis kan den öppna en dörr för ökad förståelse för uttryckta och implicita attityder. Många unga lever idag utöver det vanliga livet även ett liv på internet, där finns möjlighet att vara som de vill och uttrycka vilka identiteter de önskar. Kanske kan vi genom att förena direkta och indirekta mått få information om den yngre generations komplexa attityder och val av sätt att uttrycka dem ;-).

Referenslista

- Aarts, H., & Dijksterhuis, A. (2003) The silence of the library: Environment, situational norm, and social behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(1), 18-28.
- Barreto, M., & Ellemers, N. (2000) You can't always do what you want: Social identity and self-presentational determinants of the choice to work for a low-status group. *Journal of Personality and Social Psychology*, 26(8), 891-906.
- Blaxton, T. A (1989). Investigating dissociations among memory measures: Support for a transfer –appropriate processing framework. *Journal of Experimental Psychology*, 15, (4), 657-668.
- Castelli, L., & Tomelleri, S. (2008) Contextual effects on prejudiced attitudes: When the presence of others leads to more egalitarian responses. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44, 679-686.
- Castelli, L., Tomelleri, S., & Zogmaister, C. (2008). Implicit ingroup metafavoritism: Subtle preference for ingroup members displaying ingroup bias. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(6), 807-818.
- Fazio, R. H., Jackson, J. R., Dunton, B. C., & Williams, C. J. (1995). Variability in automatic activation as an unobtrusive measure of racial attitudes: A bona fide pipeline? *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(6), 1013-1027.
- Fiske, S. T., Cuddy, J. C., Glick, P., & Xu, J. (2002). A model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from perceived status and competition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 878-902.
- Fiske, S. T., & Taylor, S. E. (2008). *Social Cognition: From brains to culture*. New York: McGraw Hill.

- Greenwald, A. G., McGhee, D. E., & Schwartz, J. L. K. (1998). Measuring individual differences in implicit cognition: The implicit association test. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1464-1480.
- Hertel, G., & Kerr, N. L. (2001). Priming in-group favoritism: The impact of normative scripts in the minimal group paradigm. *Journal of Experimental Social Psychology*, 37(4), 316-324.
- Joly, J. F., Stapel, D. A., & Lindenberg, S. M. (2008) Silence and table manners: When environments activate norms. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(8), 1047-1056.
- Klein, O., & Azzi, A., E. (2001) The strategic confirmation of meta-stereotypes: How group members attempt to tailor an out-group's representation of themselves. *British Journal of Social Psychology*, 40, 279–293.
- Klein, O., Spears, R., & Reicher, S. (2007) Social identity performance: Extending the strategic side of SIDE. *Personality and Social Psychology Review*, 11(1), 28-45.
- Lerner, J. S., & Tetlock, P. E. (1999). Accounting for the effects of accountability. *Psychological Bulletin*, 125(2), 255-275.
- Ranganath, K. A., Tucker Smith, C., & Nosek, B. A. (2008). Distinguishing automatic and controlled components of attitudes from direct and indirect measurement methods. *Journal of Experimental Social Psychology* 44, 386-396.
- Rosenberg, T. (2008). Slutrapport från projektgruppen för genuscertifiering, Lunds Universitet. Hämtad 31 maj, 2010, från http://www3.lu.se/pers/Jamstallldhet/genuscertifiering_080331.pdf

Smith, J. R., Terry, D. J., & Hogg, M. A. (2007) Social identity and the attitude-behaviour relationship: Effects of anonymity and accountability. *European Journal of Social Psychology*, 37, (239-257).

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In S. Worchel & W. Austin (Eds.), *Psychology of intergroup relations* (pp.7-24). Chicago: Nelson-Hall.

Zogmaister, C., Arcuri, L., Castelli, L., & Smith, E. R. (2008). The impact of loyalty and equality on implicit ingroup favoritism. *Group Processes & Intergroup Relations*, 11(4), 493-512.

Appendix A

Vänligen ange hur väl följande egenskaper stämmer in på unga kvinnor genom att ringa in en siffra

1. Energiska

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

2. Generösa

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

3. Välmenande

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

4. Ärliga

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

5. Hjälpsamma

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

6. Initiativrika

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

7. Godhjärtade

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

8. Skarpsinniga

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

9. Kreativa

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

10. Kärleksfulla

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

11. "Teamworkers"

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

12. Reflekterande

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

13. Tillmötesgående

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

14. Hänsynsfulla

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

15. Känsliga

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

16. Organiserade

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

17. Förnuftiga

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

18. Sunda

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

19. Utåtriktade

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

20. Kunskapstörstande

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

21. Romantiska

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

22. Toleranta

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

23. Kompetenta

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

24. Ambitiösa

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

25. Omtänksamma

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

Appendix B

Vänligen fyll i de bokstäver som saknas på strecken för att bilda ett ord, skriv spontant det första ordet du kommer att tänka på

_Ä_STÄLLD

PÅ__T_IG

_O_AL

GEN_R__

__YGG

_____MEDVETEN

__JEKTIV

TR_FA__

O_JÄ__I__

TILL___EN

__GLIG

A_T__IST

_R_GEN

__LIG

_____LJÄR

__LI_ARISK

_____SINNAD

_____VIS

KA__AT

_____ATISK

Appendix C

Vänligen ange hur väl följande påståenden stämmer in på dig genom att ringa in en siffra

1. Att vara ung kvinna är en viktig del av den jag är

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

2. Att vara ung kvinna är oviktigt för hur jag uppfattar mig själv som person

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

3. Att vara ung kvinna har mycket lite att göra med hur jag känner mig som person

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra

4. Att vara ung kvinna är en viktig del av min självbild

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Stämmer mycket bra